

SECȚIA I
DEZVOLTAREA INOVAȚIONALĂ ÎN ANTREPRENORIAT, MANAGEMENT ȘI
ACTIVITĂȚI DE RAMURĂ/
INNOVATIVE DEVELOPMENT IN ENTREPRENEURSHIP, MANAGEMENT AND
BRANCH ACTIVITIES/
ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ,
УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ И ОТРАСЛЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

DEZVOLTAREA DURABILA – O NOUA PARADIGMA A ȘTIINȚEI ECONOMICE
SUSTAINABLE DEVELOPMENT - A NEW PARADIGM OF ECONOMICS

Aurelia LITVIN

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

E-mail: a.litvin@uasmd.md

Ludmila DOBROVOLSCHI

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

E-mail: liuda.dob@mail.ru

Rezumat. *Interesul major și crescând pentru conceptul de dezvoltare durabilă a sporit datorită revenirii în actualitate a preocupărilor pentru creșterea producției și a consumului pe termen lung, pe fondul resurselor limitate și a constrângerilor de mediu. De la începutul anilor 1970, s-a pus problema acordării unei atenții deosebite corelației dintre economie și mediu.*

O noua paradigmă a dezvoltării umanității o reprezintă conceptul de dezvoltare durabilă. Acest concept a fost promovat în cadrul Conferinței Mondiale pentru Dezvoltare Durabilă, organizată de Națiunile Unite la Rio de Janeiro în 1992. Conceptul influențează decisiv schimbarea majoră în abordarea problemelor dezvoltării omenirii prin asigurarea unui echilibru dinamic între componentele capitalului natural și sistem

Cuvinte cheie: dezvoltare durabilă, economie, mediu, paradigmă.

Abstract. *The growing and growing interest in the concept of sustainable development has increased due to the resurgence of concerns about increasing long-term production and consumption, amid limited resources and environmental constraints. Since the early 1970s, the issue of paying close attention to the correlation between the economy and the environment has been raised.*

A new paradigm of human development is the concept of sustainable development. This concept was promoted at the World Conference on Sustainable Development, organized by the United Nations in Rio de Janeiro in 1992. The concept decisively influences the major change in addressing human development issues by ensuring a dynamic balance between natural capital and socio-economic systems.

Key words: sustainable development, economy, environment, paradigm.

Introducere

Dezvoltarea durabilă este o problemă actuală a tuturor comunităților și o necesitate a secolului XXI. Dezvoltarea durabilă, abordează conceptul calității vieții în complexitate, sub aspect economic, social și de mediu, promovând ideea echilibrului între dezvoltarea economică, echitatea socială, utilizarea eficientă și conservarea mediului înconjurător. Elementul cheie al dezvoltării durabile îl reprezintă reconcilierea între procesul de dezvoltare și calitatea mediului, promovarea procesului integrat de elaborare și luare a deciziilor, atât la nivel global, cât și regional, național sau local. Dezvoltarea durabilă reprezintă acel model de dezvoltare, care în mod inteligent, oferă oportunități viabile comunităților de a beneficia de avantaje economice, sociale și de mediu, de fundamentare a relațiilor internaționale sustenabile între țări, precum și de

formulare a politicilor eficiente de dezvoltare interne și regionale. Problema ce urmează a fi cercetată constă în investigarea conceptului de dezvoltare durabilă, privită ca o nouă paradigmă a științei economice, precum și în contextul schimbărilor ce au loc în mediul economic, social, tehnic. Prin urmare, drept obiective ale cercetării menționăm:

- definirea conceptuală a dezvoltării durabile,
- conturarea diferențelor de abordare a conceptului pe parcursul perioadelor de evoluție;
- delimitarea conținutului și caracterizarea dezvoltării durabile;
- elaborarea unei noi definiții a conceptului de dezvoltare durabilă în vizunea proprie a autorilor.

Metodologia cercetării

Metodologia de cercetare se axează pe astfel de metode și mijloace de cercetare, precum: cercetarea teoretică, cunoașterea științifică, metoda istoriografică, analiza, sinteza, inducția, deducția, explicarea, descrierea, observarea științifică.

Rezultate

Ca urmare a cercetărilor teoretico-științifice, am constatat, că o abordare definitorie asupra conceptului de dezvoltare durabilă este efectuată de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare care accentuează că, „dezvoltarea durabilă răspunde necesităților generațiilor actuale fără a compromite abilitatea generațiilor viitoare de a răspunde propriilor necesități”. [1, p.8]

Astfel, dacă se regenerează resursele și se protejează mediul, dezvoltarea poate genera prosperitate.

Dezvoltarea durabilă tratează conceptul calității vieții în ansamblul ei complex, sub aspect economic, social și de mediu. Acest concept promovează ideea stabilirii unui echilibru între dezvoltarea economică, echitatea socială, utilizarea eficientă și conservarea (protecția) mediului înconjurător. Prin urmare, reconcilierea între procesul de dezvoltare și calitatea mediului, promovarea procesului integrat de elaborare și luare a deciziilor, atât la nivel global, cât și regional, național sau local, reprezintă elementul cheie al dezvoltării durabile. [4, p.53]

De asemenea, dezvoltarea durabilă depinde de distribuirea corectă a costurilor și beneficiilor dezvoltării între generații și națiuni.

Suedia a fost prima țară care a sugerat în cadrul întâlnirii Consiliului Social și Economic al Națiunilor Unite din anul 1968, să fie organizată o conferință privind interacțiunea dintre mediu și oameni. Inițiativa guvernului suedez s-a concretizat prin organizarea de către această țară a Conferinței de la Stockholm din anul 1972, încheiată cu semnarea Declarației de la Stockholm, în care au fost formulate un număr de 26 de principii privind mediul și dezvoltarea, a unui Plan de acțiune cu 109 recomandări și a unei Rezoluții. O parte din principiile declarației de la Stockholm au fost conturate mai târziu în cadrul obiectivelor referitoare la mediu a dezvoltării durabile.

Un prim semnal care a atras atenția asupra necesității dezvoltării durabile a fost Raportul Clubului de la Roma din anul 1972, intitulat „Limitele creșterii” [6, p.57], care a subliniat limitele dezvoltării mondiale. Acest raport, realizat de un grup de cercetători de la „Massachusetts Institute of Technology” a atras atenția asupra: creșterii exponențiale a populației planetei, cu precădere în anumite regiuni unde resursele de hrană și materii prime sunt limitate, ceea ce impune un control demografic; asupra pericolului reprezentat de expansiunea industrială cu consecințe grave asupra mediului; declinul de resurse naturale; pericolul crizei alimentare la nivel mondial.

În anul 1986 Națiunile Unite au înființat Comisia pentru Mediu și Dezvoltare. Această comisie a enunțat două principii majore potrivit cărora dezvoltarea trebuie privită la nivelul întregii societăți și nu doar în favoarea unei clase minoritare privilegiate și aceasta trebuie să țină cont de caracterul limitat al resurselor și riscurile poluării uneori ireversibilă a mediului. Tot această comisie a formulat în cadrul raportului „Viitorul nostru comun”, cunoscut și sub numele de „Raportul Brundtland” în anul 1987 una din cele mai cunoscute definiții date dezvoltării durabile, potrivit căreia: „**Dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitățile generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi**”. [5, p.186] Comisia a identificat resursele de dezvoltare durabilă sub forma reducerii gradului de sărăcie, egalitate între sexe și redistribuirea averii.

În concepția FAO, dezvoltarea durabilă presupune amenajarea și conservarea resurselor naturale și orientarea schimburilor tehnice și instituționale într-o manieră care să satisfacă nevoile generațiilor actuale și viitoare. Se referă, de asemenea, la conservarea terenurilor, apelor și patrimoniului fito și zootehnic și la

utilizarea de materiale nepericuloase pentru mediu, bine adaptate tehnic, viabile economic și socialmente acceptabile.

Deseori este folosit termenul de dezvoltare sustenabilă sau durabilă uneori în aceleași contexte alteori mai puțin. De aceea considerăm necesar a fi clarificată și această noțiune.

Conceptul de dezvoltare sustenabilă promovat de forurile Națiunilor Unite se referă, în principal la:

- dezvoltarea economică echitabilă și echilibrată;
- un nivel ridicat al angajării, al coeziunii sociale și al includerii;
- asumarea răspunderii pentru folosirea resurselor naturale și protecția mediului;
- politici coerente, deschise și transparente;
- cooperare internațională pentru promovarea dezvoltării sustenabile la nivel global. [1, p.11]

Conceptul de dezvoltare durabilă și necesitatea punerii în practică a principiilor acesteia au fost conturate în cadrul conferinței "UNCED — The Earth Summit" organizată de Organizația Națiunilor Unite (ONU) la Rio de Janeiro în anul 1992.

Summit-ul mondial, care a avut loc în anul 2002 la Johannesburg, Africa de Sud, a constituit un eveniment care poate fi considerat cel mai semnificativ în ceea ce privește dezvoltarea durabilă. Summit-ul s-a concretizat printr-o Declarație politică, un Plan de măsuri și un Comunicat final.

Față de reuniunile anterioare de la Stockholm și Rio de Janeiro, au fost abordate aspecte noi ale dezvoltării durabile și s-a manifestat un interes mai ferm a celor care aveau putere decizională la nivel planetar în favoarea dezvoltării durabile. Planul de măsuri a stabilit obiective, a identificat căi de acțiune și a stabilit termene pentru îndeplinirea obiectivelor.

A treia conferință privind dezvoltarea durabilă, Rio +20, organizată de Națiunile-Unite a avut loc tot la Rio de Janeiro în anul 2012.

Conferința a avut două arii tematice:

- economia ecologică în contextul dezvoltării durabile și eradicării sărăciei;
- cadrul instituțional pentru dezvoltarea durabilă.

Obiectivele conferinței Rio +20 le-au reprezentat:

- asigurarea reînnoirii angajamentului politic pentru dezvoltarea durabilă;
- evaluarea progresului înregistrat privind dezvoltarea sustenabilă până în prezent și a obiectivelor summiturilor precedente care nu au fost încă realizate;
- formularea de provocări noi și emergente.

Dezvoltarea durabilă pornește de la stabilirea unei viziuni strategice asupra dezvoltării durabile și a unor obiective care vin în sprijinul realizării acestei viziuni.

În ceea ce privește viziunea strategică privind dezvoltarea durabilă, se consideră că aceasta pornește de la înțelegerea faptului că economia unei țări, ca și a unui grup sau a tuturor țărilor, înseamnă mai mult decât suma entităților componente, că modificările produse întruna sau alta antrenează schimbări de ansamblu profunde, în virtutea interdependențelor dinamice existente între ele. [2, p.10]

Obiectivele dezvoltării durabile sunt stabilite în funcție de ceea ce se dorește a fi îndeplinit în materie de durabilitate pe un orizont de timp mai mult sau mai puțin îndepărtat.

Din multitudinea de **obiective ale dezvoltării durabile** stabilite în reuniri la nivel mondial sau european, cele mai importante, cu aplicabilitate la nivelul țării noastre sunt următoarele:

- reducerea gradului de sărăcie al populației;
- modificarea modului de consum în vederea creșterii speranței de viață sănătoasă și ameliorarea condițiilor de sănătate a populației;
- adoptarea unor sisteme de producție și tehnologii noi, viabile și sustenabile;
- protecția și gestiunea resurselor naturale într-o manieră care să permită dezvoltarea economică și socială. [4, p.55]

Pentru transpunerea în realitate a acestor obiective este necesară consolidarea cadrului constituțional și instituțional al dezvoltării durabile și adoptarea unor mecanisme de implementare eficiente la nivel național și regional, în concordanță cu politicile Uniunii Europene (UE).

Se impune de asemenea instituirea sau revizuirea - după caz, la nivel național sau regional a politicilor de mediu, sociale și economice, care să vină în sprijinul obiectivelor dezvoltării durabile.

În a. 2015 a fost adoptată de liderii mondiali Agenda 2030 a ONU, care reprezintă noul cadru global de dezvoltare durabilă. Aceasta stabilește 17 obiective de dezvoltare durabilă și constituie un angajament de

eradicare a sărăciei și de a asigurare a dezvoltării durabile peste tot în lume, până în 2030 Aceste obiective au ca scop echilibrarea celor trei dimensiuni ale dezvoltării durabile: economică, socială și de mediu. Acțiunile concrete prevăzute în acest sens pentru următorii 15 ani, sunt orientate în special pe: demnitate umană; stabilitate regională și globală; o planetă sănătoasă; societăți reziliente și echitabile; economii prospere.

În contextul sustenabilității, a te dezvolta nu înseamnă a crește la infinit. La un punct anumit, o comunitate sustenabilă se oprește din creștere, dar continuă să se transforme, folosind eficient resursele deja existente. Sustenabilitatea nu presupune că afacerile nu vor falimenta niciodată, ca populația nu va suferi de foame sau că poluarea nu se va întâmpla niciodată. Sustenabilitatea presupune, că atunci când apar probleme, să găsim soluții care iau în considerare cele trei elemente: *economie*, *societate* și *mediu*, în loc să aplicăm soluții rapide și simple pentru rezolvarea unei singure arii care cauzează probleme celorlalte două.

Autorul C. Rădulescu evidențiază, că pentru organizații, dezvoltarea durabilă implică o provocare nouă, ce constă în îmbunătățirea simultană a bunăstării sociale și umane, reducerea impactului ecologic, precum și asigurarea realizării eficiente a obiectivelor organizaționale. [7, p.5], iar renumitul savant român Pohoată I., referindu-se la esența conceptului menționează, că dezvoltarea durabilă este soluția la ingrata inecuație căreia omul a trebuit să-i găsească rezolvare: resurse limitate, nevoi nelimitate. [8, p.12]

Pe parcursul evoluției conceptului, dezvoltarea durabilă a ajuns să promoveze ideea de conciliere între progresul economic și social, fără a pune în pericol echilibrul natural al planetei. În așa mod, fiind exprimat de ONU (Proiectul PNUD/GEF, 2019), conceptul de dezvoltare durabilă semnifică totalitatea metodelor de dezvoltare socio-economică ce se focusează pe asigurarea unui echilibru între aspectele economice, sociale și mediu și elementele capitalului natural. [3, p.28]

Dezvoltarea durabilă necesită o abordare multidimensională. Orice abordare trebuie să ia în considerare cel puțin trei dimensiuni: **economică, social-culturală și de mediu.**

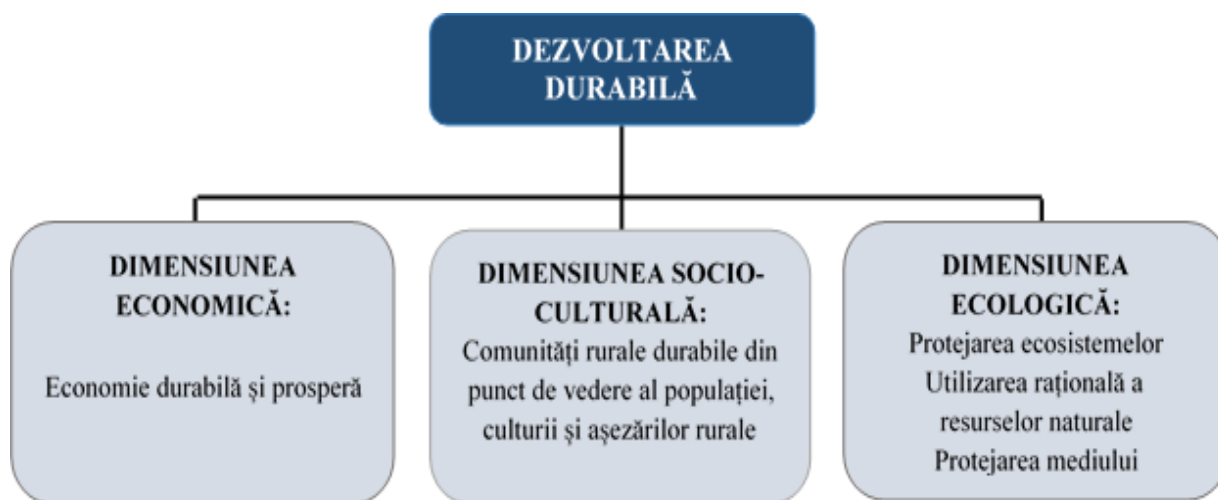

Figura 1. Dimensiunile dezvoltării durabile

Sursa: [4, p.56]

Dimensiunea economică a dezvoltării durabile are în vedere limitarea și realitatea resurselor, necesitatea obținerii rezultatelor economice în condiții de eficiență, echitate, creștere economică și stabilitate, și se axează pe optimizarea raportului nevoi-resurse în raport cu obiectivele de dezvoltare durabilă ce se urmăresc a fi obținute pe termen mediu și lung.

Dimensiunea socio-culturală a dezvoltării are ca obiective legate de respectarea drepturilor omului, eradicarea sărăciei, distribuirea cât mai echitabilă – a resurselor, a bunăstării și a veniturilor; menținerea stării de sănătate a populației; creșterea gradului de cultură și de educație a locuitorilor, aplanarea și diminuarea tensiunilor sociale, promovarea unor programe care să vizeze în special categoriile defavorizate.

Dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile se conturează pe fondul schimbărilor climatice care afectează ecosistemele și al acțiunii distructive asupra mediului a factorului antropic, și urmărește perpetuarea biodiversității, dar și a celorlalte componente ale biosferei. Managementul ecosistemelor este absolut necesar în contextul dezvoltării durabile. Durabilitatea – din punct de vedere ecologic – se realizează și printr-un control asupra producției de substanțe chimice și o utilizare rațională a resurselor neregenerabile.

În urma cercetărilor efectuate, autorii vin cu **viziunea proprie** asupra definirii conceptului de **dezvoltare durabilă**: *dezvoltarea durabilă poate fi considerată direcția care minimizează impactul negativ din partea factorilor interni și externi ce influențează sistemul economic, în baza prognozării diferitor modificări posibile pe piață și adoptării unor decizi raționale de conducere.*

Deci, ca urmare a celor expuse, putem conchide, că politica în domeniul dezvoltării durabile devine una necesară și obligatorie pentru afacerile care-și doresc în perspectivă pe termen lung o evoluție stabilă, adaptată la modificările, ce intervin în sistemul economic, social și politic.

Discuții

Concluzionând cele analizate, putem afirma că conceptul de dezvoltare durabilă se transformă într-o paradigmă pentru știința economică și anume în paradigma interpretativă.

Privită ca o nouă paradigmă a dezvoltării, menționăm că, dezvoltarea durabilă evidențiază importanța luării în considerație a perspectivei pe termen lung, legate de consecințele activităților prezente asupra dezvoltării globale în viitor. Prin urmare, considerăm că, conceperea unor programe de cooperare la nivel global, regional, local, precum și la nivelul parteneriatelor bilaterale și multilaterale între țări și grupuri de țări, care să conducă la soluții viabile pe termen lung, se impune ca una necesară și oportună.

În acest context menționăm că, în secolul XXI, dezvoltarea durabilă reprezintă un obiectiv cheie pentru fundamentarea unor relații internaționale sustenabile între țări, precum și pentru formularea politicilor de dezvoltare interne și regionale.

Concluzii

Paradigma dezvoltării durabile presupune, în primul rând, utilizarea eficientă, efectivă și sustenabilă a resurselor, astfel încât și generațiile următoare să poată beneficia de acestea. Aceasta poate fi realizată în condițiile formării și menținerii unei stări de echilibru social în mediul rural, pe fondul unei creșteri economice susținute, în condițiile folosirii optime a resurselor naturale limitate și a protejării mediului înconjurător

Așa cum dezvoltarea rurală trebuie să pornească de la funcțiile spațiului rural, definite de Charta Europeană, și anume: funcția economică, ecologică și socio-culturală, dezvoltarea rurală durabilă a oricărei așezări din mediul rural trebuie abordată prin proiectarea dimensiunilor economice, ecologice și socio-culturale ale acelei comunități rurale în concordanță cu principiile și obiectivele dezvoltării durabile.

Cerințele dezvoltării rurale durabile pot fi atinse ținând cont de acțiunea și interacțiunea factorilor interni și externi care afectează comunitățile rurale.

Referințe bibliografice

1. Booth, D., Dawes, A., Kigbo, F. Performance Indicators for Digital Research and Information Services. Literature Review, Australia: University of Newcastle, 2004. 135 p.
2. Beciu S. Dezvoltarea rurală durabilă: Tendințe actuale și perspective ale Regiunii de Nord-Est a României. București: Ceres, 2013. 112 p.
3. Covaș L. Managementul dezvoltării durabile a întreprinderilor din Republica Moldova prin prisma culturii organizaționale. Teză de doctor habilitat în economie. Chișinău: ASEM, 2020. 321 p.
4. Dobrovolschi L. Dezvoltarea durabilă a pomiculturii Republicii Moldova prin prisma managementului performant. Teză de doctor în științe economice. Chișinău: UASM, 2020, 150p.
5. Dobrovolschi, L., Litvin, A. Конкурентоспособность Республики Молдовы в глобальном контексте. В: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція Сучасний стан та перспективи розвитку освітнього простору: Глобальний Вимір, Ukraine, Запоріжжя, 2016, с.186-189.
6. Dăduianu, I. Mediul și economia. București: Editura Didactică și Pedagogică RA, 1997. 216 p.
7. Radulescu C. Strategii de afaceri pentru creșterea competitivității prin integrarea inovării sustenabile. Rezumatul tezei de abilitare România. 2016. 11 p. [online], Disponibil: http://www.doctorat.ase.ro/Media/Default/Abilitare/RADULESCU%20Carmen%20Valentina/Rezumat%20teza_RO%20-%20RADULESCU%20Carmen%20Valentina.pdf
8. Pohoată I. Dezvoltare durabilă. Teorie și politică economică. Chișinău: INCE, 2018. 276 p.